

Varroóza – výklad správného psaní

V češtině se setkáváme s neopodstatněným psaním názvu choroby včel způsobované parazitárním roztočem kleštík včelí (*Varroa destructor*) – varroáza. Pakliže pravidla pro psaní názvů chorob vycházejí z předpokladu, že v latině se přídatné jméno „varoózový“ tvoří příponou -,osis – tedy „varroosis apium“, pak v češtině patří rovněž s koncovkou -,óza = varroóza, jak je zavedeným pravidlem pro názvy chorob rostlin, živočichů i člověka (např. Jurášek a Dubinský, 1993) a jiné veterinární učební texty a učebnice). I tak v názvosloví existují koncovky -,áza – např. trichomoníáza (*Trichomonas* spp., bičenky). Otázkou je, zda došlo ke správnému odpojení koncovky od kořene, když latinský název je trichomonosis. Setkáme se však i s trichomoniasis apod. Ani jeden z příkladů nemá v tvorbě oporu v pravidlech tvorby koncovek.

Osobně si vysvětluji důvody pro současný stav tak, že neznalostí zásad tvorby jmen a jakousi svévolností došlo k libovolné tvorbě jmen. Na neuspokojivý stav poukazují i vědci studující kleštíkovitost (SBORNÍK 1994) a nebo doporučení International Office of Epizootics – OIE v Paříži (DBJ 2003). V posledním jmenovaném dokonce řeší problém nesprávné koncovky rodu, kdy se používá varroatóza (v němčině Varroatose), což je přípustné pouze pro neutrum (u včel například Nosema, proto nosematóza; pozn. nikoliv nosematáza nebo dokonce absolutně patvar „nosemóza“).

Problém lze samozřejmě dnes řešit tak, že jméno je zažité a že se zakonzervuje v nesprávně vytvořeném stavu. Při přijetí tohoto principu lze ale v budoucnu zrušit jakékoliv pravidlo. Je to efektivní? A pokud ano, v jaké slova smyslu?

Za zcela nepřípustné se považuje svévolná tvorba jmen z nedávné doby – varoáza. Pan Oudemans v roce 1904 při popisu druhu *V. jacobsoni*, použil poprvé jméno *Varroa*, pro rodové označení druhu *V. jacobsoni*. Dle mezinárodních pravidel tvorby jmen živočichů je nepřípustná taková emendace názvosloví, kdy by se jméno používalo v rozporu s původním způsobem psaní, pokud tento způsob není v rozporu s jiným pravidlem. Což u jména *Varroa* nenastává, proto je nezbytné se tohoto způsobu psaní podržet. Vypouštění písmene „r“ názvu je tedy neopodstatněné, ničemu to nepomůže a jen to může mást pak při psaní vědeckých jmen.

Názvy parazitóz se tvoří z rodového jména parazita. Vypouštění písmen z národních názvů chorob je proto neopodstatněná emendace. Pakliže někomu vadí zdvojené „r“, není třeba používat jméno vědecké, ale české, tj. kleštíkovitost. tedy podobně jako Slováci, kteří používají správně jak „klišťikovitost včiel“ tak „varroóza“.

Při výuce apidologie na Mendelově univerzitě v Brně je prosazováno náležité používání termínů včetně názvu varroóza, který byl konzultován s Ústavem parazitologie Univerzity Karlovy či Ústavem chorob ryb a včel na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně. Podržet terminologickou správnost je nezbytné zejména ve vzdělávání. Svévole vede k chaotickému uspořádání jmen a nemůže přispět k upevňování vzdělanosti.

Literatura:

DBJ 2003: Deutsches Bienen Journal, 1993, s. 314 – komentář redakce

Jurášek V., Dubinský P. 1993: Veterinárna parazitológia. Príroda, Bratislava, 382 stran.

SBORNÍK 1994: : New perspectives on Varroa. International Bee Research Association [ISBN 0860982181], 164 pp. (předsádka – obecná diskuse k termínu v úvodu publikace)